

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Факультет № 6**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023р. №7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних,
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету №6 протокол від 25.08.2023р. №7

Розробники: доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки, к.е.н, доцент Фурса В.А

Рецензенти:

- 1.Завідувач кафедри агрологістики і управління ланцюгами постачань Харківського національного технічного університету сільського господарства ім.П. Василенка, д.е.н, професор Ларіна Т.Ф
2. Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ, к.е.н, доцент Павленко Н.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва напряму підготовки, спеціальності, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів ECTS – 3,0 Загальна кількість годин - 90 Кількість тем 7	<u>07</u> <u>Управління та адміністрування;</u> (шифр галузі) (назва галузі знань) <u>072 Фінанси, банківська справа та страхування;</u> (код напряму (назва напряму підготовки або спеціальності) <u>бакалавр</u> (назва сво)	Навчальний курс <u>1</u> (номер) Семестр <u>1</u> (номер) Види контролю: <u>залік</u> (екзамен, залік)	
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:			
Денна форма навчання		Заочна форма навчання	
Лекції <u>20</u> (години) Семінарські заняття <u>20</u> (години) Практичні заняття _____ (години) Лабораторні заняття _____ (години)	-	Лекції <u>6</u> (години) Семінарські заняття <u>4</u> (години) Практичні заняття _____ (години) Лабораторні заняття _____ (години)	-

Самостійна робота <u>50</u> (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота - <u> — </u> (кількість, № семестру) Реферати - <u> 1 1 </u> (кількість, № семестру)	-	Самостійна робота <u>80</u> (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота - <u> — </u> (кількість, № семестру) Реферати - <u> 1 1 </u> (кількість, № семестру)	-
--	---	--	---

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» - є формування знань з основ функціонування фінансової системи та фінансових інститутів, основ понятійного апарату, оволодіння спеціальною термінологією для вивчення інших фінансових дисциплін, передбачених кваліфікаційною характеристикою спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».

Завдання дисципліни «Вступ до спеціальності»:

- надання студентам необхідних теоретичних знань щодо змісту фінансів, основ діяльності і напрямів розвитку фінансової, банківської, бюджетної, податкової систем України, фінансів суб'єктів господарювання, основ страхування;

- закріплення у студентів практичних навиків роботи з основними документами фінансової звітності підприємств, стислого аналізу фінансового стану і фінансових результатів суб'єктів господарювання.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Вступ до спеціальності» взаємопов'язана з такими навчальними дисциплінами як «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Економіка підприємства», «Фінанси», «Банківська система», «Бюджетна система», «Страхові послуги», «Податкова система» та інші.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- понятійний апарат та спеціальну термінологію, для використання при вивченні інших фінансових дисциплін;
- основи функціонування кожної складової фінансової системи країни;
- сутність і функції грошей;
- головні риси типів економічних систем;
- принципи роботи банківської, бюджетної, страхової та податкової систем.

вміти:

- застосовувати понятійний апарат та спеціальну термінологію при вивченні інших фінансових дисциплін;
- визначати основні проблеми, що постають перед підприємцем;
- ефективно використовувати принципи економічної політики держави на практиці.

Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК-2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-6	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
	ЗК-7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-10	Здатність працювати у команді.
	ЗК-11	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
	ЗК-12	Здатність працювати автономно.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро-та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
	СК-2	Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
	СК-3	Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
	СК-4	Здатність застосовувати економіко-

		математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
	СК-5	Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
	СК-6	Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК-12	Застосовувати знання для розв'язання типових та нетипових завдань з захисту фінансової безпеки.
	СК-14	Здатність застосовувати отриманні знання щодо захисту фінансових інтересів суб'єктів господарювання правовими засобами.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні знання і вимоги до спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Загальні відомості про спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування». Актуальність і практичне значення підготовки фахівців зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування». Рівні підготовки фахівців з вищою освітою зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування». Вимоги до фахівця першого рівня вищої освіти (бакалавр) зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».

Тема 2. Виникнення фінансів та їх роль у суспільстві

Значення економічної діяльності для життя суспільства. Головна мета економічної діяльності. Задачі економіки. Сутність типів економіки. Ринкова економіка. Сутність і місце фінансів в економічній діяльності. Фінансові відносини. Об'єкти фінансів. Суб'єкти фінансів. Фінансова діяльність. Моделі фінансових відносин. Функції фінансів.

Тема 3. Фінансова система України

Сутність, значення, складові частини фінансової системи держави. Принципи побудови фінансової системи. Сфери фінансових відносин. Ланки фінансових відносин. Державні фінанси. Фінанси підприємств. Страхування. Фінанси домогосподарств. Міжнародні фінанси. Фінансовий ринок.

Тема 4. Основи фінансово-економічної діяльності підприємства

Зміст, порядок створення, організаційно-правові форми і фінансова основа діяльності підприємства. Основні показники господарської діяльності підприємства. Етапи фінансового управління підприємством. Фінансові ресурси підприємства. Баланс підприємства. Фінансові результати підприємства. Фінансові розрахунки між підприємствами.

Тема 5. Бюджетна система України

Сутність та структура бюджетної системи України. Становлення бюджетних відносин. Ознаки та особливості бюджету. Функції бюджету. Бюджетне регулювання. Бюджетний процес.

Тема 6. Система страхування в Україні

Сутність страхування. Страхова діяльність. Страхові послуги. Принципи страхування. Класифікація ризиків. Умови страхування. Договір страхування.

Тема 7. Податкова система України

Зміст і основні елементи податкової системи. Види податків. Організація обліку платників податків. Порядок взяття на облік платників податків. Оперативний облік податків і зборів органами фіскальної служби.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та найменування теми		Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
		Всього	з них:					
			Лекції	Семінарські	Практичні	Лабораторні	Самостійна	
	Тема 1. Загальні знання і вимоги до спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»	10	2	2			6	
	Тема 2. Виникнення фінансів та їх роль у суспільстві	10	2	2			6	
	Тема 3. Фінансова система України	10	2	2			6	
	Тема 4. Основи фінансово-економічної діяльності підприємства	24	6	6			12	
	Тема 5. Бюджетна система України	16	4	4			8	
	Тема 6. Система страхування в Україні	10	2	2			6	
	Тема 7. Податкова система України	10	2	2			6	
Всього за семестр № 1:		90	20	20			50	залік

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та найменування теми		Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
		Всього	з них:					
			Лекції	Семінарські	Практичні	Лабораторні	Самостійна	
	Тема 1. Загальні знання і вимоги до спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»	9	0,5				10	
	Тема 2. Виникнення фінансів та їх роль у суспільстві	9,5	0,5				10	
	Тема 3. Фінансова система України	10	1	0,5			10	
	Тема 4. Основи фінансово-економічної діяльності підприємства	10	1	1			16	
	Тема 5. Бюджетна система України	10,5	1	0,5			14	
	Тема 6. Система страхування в Україні	10	1	0,5			10	
	Тема 7. Податкова система України	10,5	1	0,5			10	
Всього за семестр № 1:		90	6	4			80	залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література
Тема № 1. Загальні знання і вимоги до спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»		1; 2; 4; 18; 20; 21.
	Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Загальні знання і вимоги до спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»».	
	<p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення підготовки фахівців спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» для ринкової економіки. 2. Нормативно-правова база підготовки фахівців спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування». 3. Загальні вимоги до підготовки фахівця спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування». <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення ВНЗ у підготовці кваліфікованого спеціаліста. 2. Охарактеризуйте сутність фінансового ринку. 3. Які характерні риси грошово-кредитної системи України? 	
Тема № 2. Виникнення фінансів та їх роль у суспільстві		5-8; 18-21; 24.
	Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Виникнення фінансів та їх роль у суспільстві».	
	<p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Коли вперше було визначено термін «fianacia»? 2. Суб'єкти фінансових відносин? 3. Об'єкти фінансових відносин. <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які існують фінансові суперечності? 2. Назвіть моделі фінансових відносин за послідовністю розподілу ВВП. 3. Назвіть моделі фінансових відносин за рівнем державної централізації ВВП. 	
Тема № 3. Фінансова система України		3-5; 12-14; 18-21; 23; 25; 27; 28; 30.
	Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою	

	«Фінансова система України».	
	<p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які фінансові категорії є вихідними? 2. Дайте визначення державних фінансів. 3. Охарактеризуйте структуру державних фінансів. <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. У чому полягає сутність і механізм дії розподільної функції фінансів? 2. У чому проявляється сутність і значення контрольної функції фінансів? 3. Дайте характеристику ролі державних фінансів та їх окремих ланок. 	
	Тема № 4. Основи фінансово-економічної діяльності підприємства	9-13; 20; 22; 23; 25; 27-30.
	Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Основи фінансово-економічної діяльності підприємства».	
	<p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування боргового капіталу підприємства на основі випуску облігацій. 2. Напрями підвищення прибутку підприємства. 3. Формування власного капіталу акціонерним товариством. <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Склад фінансової системи України за організаційною структурою. 2. Характерні риси фінансових систем США, Франції, Великобританії, Японії та Німеччини? 3. Порівняльна характеристика фінансової системи України та фінансових систем розвинутих країн світу. 	
	Тема № 5. Бюджетна система України	22-25; 27; 28.
	Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Державний бюджет України» і ознайомитись з Законом України «Про бюджетну систему України».	
	<p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законодавча і нормативна база функціонування бюджетної системи України. 2. Переваги і недоліки бюджетної системи, побудованої за принципом єдності. 3. Сучасна бюджетна система України. 	

	<p>4. Сучасна бюджетна система Франції.</p> <p>5. Сучасна бюджетна система США.</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>1. Бюджетний кодекс України.</p> <p>2. Автономність бюджетів як передумова ефективної діяльності місцевого самоврядування.</p> <p>3. Сучасна бюджетна система Великобританії.</p> <p>4. Сучасна бюджетна система Німеччини.</p> <p>5. Співвідношення понять «бюджетна система» і «бюджетний устрій».</p>	
Тема № 6. Система страхування в Україні		10; 15-17; 29.
	Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Страхування» і ознайомитись з Законом України «Про страхування».	
	<p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>1. Охарактеризуйте страхування життя.</p> <p>2. Охарактеризуйте страхування від нещасних випадків.</p> <p>3. Охарактеризуйте страхування додаткової пенсії.</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>1. Охарактеризуйте страхування професійної відповідальності.</p> <p>2. Охарактеризуйте страхування кредитних ризиків та депозитів.</p> <p>3. Охарактеризуйте страхування ризику непогашеного кредиту.</p>	
Тема № 7 Податкова система України		18-21; 25, 28.
	Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «податкова система України» і ознайомитись з нормативно-правовою базою за даною темою.	
	<p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>1. Основні елементи податкової системи.</p> <p>2. Види податків і зборів.</p> <p>3. Облік платників податків.</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>1. Податкова політика на сучасному етапі.</p> <p>2. Податкова система на сучасному етапі.</p> <p>3. Роль місцевих податків у податковій системі України</p>	

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Організація бюджетного процесу в Україні.
2. Аналіз Державного бюджету України на поточний рік.
3. Функціонування внутрішнього державного кредиту в Україні.
4. Функціонування зовнішнього державного кредиту в Україні.
5. Організація та функціонування державних фінансів України.
6. Становлення і розвиток бюджетної системи України.
7. Роль місцевих бюджетів у бюджетній системі.
8. Роль Державного казначейства в організації касового виконання бюджету.
9. Фінансова політика України на сучасному етапі.
10. Сучасна податкова система України.
11. Система непрямих податків в Україні.
12. Характеристика прямого оподаткування в Україні: новий етап
13. Оподаткування прибутку підприємств в Україні.
14. Прибутковий податок з громадян в Україні: новий етап.
15. Роль місцевих податків та зборів в формуванні доходів місцевих бюджетів.
16. Функціонування страхового ринку в Україні.
17. Порівняльна характеристика фінансових систем України та зарубіжних країн.
18. Функціонування державних цільових фондів в Україні.
19. Інфляція як багатофакторний процес.
20. Грошово-кредитна політика в Україні на сучасному етапі.
21. Організація системи фінансового контролю в Україні.
22. Організація та функціонування грошової системи України.
23. Кредит у ринковій економіці.
24. Грошові реформи в Україні.
25. Функціонування банківської системи України.
26. Діяльність Національного банку України.
27. Характеристика банківських послуг в Україні.
28. Організація ощадної справи в Україні.
29. Державне страхування в Україні.
30. Співробітництво України з міжнародним валютно-кредитними установами.

5.1.2. Теми курсових робіт

Навчальним планом не передбачено

5.1.3. Теми наукових робіт

1. Банки як об'єкти грошового ринку.
2. Валютне регулювання і контроль в Україні.
3. Валютні операції комерційних банків.

4. Вплив грошей на економічні і соціальні процеси.
5. Вплив грошової емісії банків на пропозицію грошей.
6. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість і життєвий рівень.
7. Грошовий обіг і грошові потоки в Україні.
8. Грошово-кредитна політика України на сучасному етапі.
9. Гроші у процесі розвитку товарно-грошових відносин.
10. Економічна суть лізингу.
11. Європейська валютна система.
12. Європейський банк реконструкції і розвитку.
13. Золотовалютний запас в системі валютного регулювання.
14. Історія і розвиток паперових грошей.
15. Історія і розвиток пластикових карток.
16. Історія розвитку грошового ринку України.
17. Кредитні операції комерційних банків.
18. Міжнародний валютний фонд.
19. Небанківські кредитні структури як об'єкти грошового ринку.
20. Основні етапи розвитку грошових реформ в Україні.
21. Особливості захисних елементів на банкнотах.
22. Розвиток і формування валютного ринку в Україні.
23. Розвиток кредитних відносин в Україні.
24. Світова валютна система.
25. Створення і розвиток банківської системи України.
26. Створення і розвиток грошової системи в Україні.
27. Сутність і особливості державного кредиту.
28. Сутність і особливості іпотечного кредиту.
29. Суть та особливості банківського кредиту.
30. Суть та особливості комерційного кредиту.
31. Суть та особливості лізингового кредиту.
32. Суть та особливості міжнародного кредиту.
33. Суть та особливості споживчого кредиту.
34. Суть та особливості факторингу.
35. Суть та особливості форфейтингу.
36. Ринок страхування в інфраструктурі фінансового ринку України.
37. Види страхування та їх особливості.
38. Умови розвитку страхового бізнесу в ринковому просторі.
39. Шляхи забезпечення фінансової стійкості страховика.
40. Кадровий менеджмент в страховій компанії.
41. Страховий маркетинг. Основні завдання та принципи.
42. Види страхових послуг, їх характеристика, особливості.
43. Основні поняття та термінологія страхування.
44. Страхування виробничих, комерційних та фінансових ризиків.
45. Взаємодія банківської системи і страховиків.
46. Стимулювання страхового інтересу фінансових та юридичних осіб на основі страхового маркетингу.

47. Роль банківської системи в страховій справі.
48. Медичне страхування в Україні.
49. Страхування життя і здоров'я громадян.
50. Страхування майна.
51. Страхування кредитних ризиків.
52. Страхування засобів транспорту.
53. Екологічне страхування.
54. Тарифна політика та її принципи.
55. Організаційні форми страхової діяльності.
56. Необхідність та форми державного регулювання страхування в Україні та за кордоном.
57. Сутність і порядок формування страхових резервів компанії в сучасних умовах.
58. Порядок оформлення договорів страхування.
59. Етапи розвитку страхування в Україні.
60. Поняття страхових ризиків та їх класифікація

6. Методи навчання

Основними видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:
а) лекції, б) практичні та семінарські заняття, в) самостійна робота студента, г) консультації.

Методи навчання є одним з найважливіших компонентів навчального процесу. Без відповідних методів діяльності неможливо реалізувати цілі і завдання навчання, досягнути відповідних результатів. У процесі навчання зв'язок методу з іншими компонентами взаємо-зворотний: метод є похідним від цілей, змісту, форм навчання; водночас він суттєво впливає на можливості їх практичної реалізації. Навчання прогресує настільки, наскільки дозволяють йому рухатися уперед застосовані методи.

Форми організації навчання студентів наступні:

Лекція – це форма проведення аудиторного заняття студентів, яка на проблемному рівні забезпечує доведення лектором навчальної інформації шляхом викладання загальних і особливих положень теоретичного матеріалу даної навчальної дисципліни. Метою кожної лекції є висвітлення лектором проблемних аспектів курсу, характеристика основних категорій, ретельний розгляд окремих особливостей теми та визначення певних тенденцій, використання інформації у практичній діяльності правознавців.

Семінари та практичні заняття – форма навчального заняття, яка передбачає обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Самостійна робота – є однією з основних форм організації навчання у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Форми організації

самостійної роботи різні: вивчення та конспектування нормативних актів, розгляд додаткових питань за темами які вивчаються, підготовка доповідей, виконання завдань та вирішення задач заданих викладачем, тощо. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи студенту також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література.

Індивідуальні завдання – це форма самостійної роботи з дисципліни: реферати, розрахункові завдання, графічні, тощо, які видаються студентам в терміни, передбачені вищим навчальним закладом. Індивідуальні завдання виконуються студентом самостійно при консультуванні з викладачем. Допускаються випадки виконання комплексної тематики кількома студентами.

Консультації – це форма навчального заняття, при якій студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування, або консультації за темами, що не увійшли до основних аудиторних занять. Також відпрацювання студентами пропущених лекцій, семінарських або практичних занять. Консультація може бути індивідуальною або проводитися для групи студентів, залежно від того, чи викладач консультує студентів з питань, пов'язаних із виконанням індивідуальних завдань, чи з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Контроль за знаннями студентів може проводитись: на практичних заняттях у вигляді письмової роботи за варіантами; підсумковий контроль у вигляді письмової роботи за варіантами або тестовий за модулями.

Ці форми навчання дають можливість у повному обсязі вивчати новий матеріал, закріплювати його, прищеплювати практичні навички.

Під час викладення дисципліни «Бюджетна система» застосовуються наступні методи навчання: **активні методи** – лекції з моделюванням проблемних ситуацій, лекції із застосуванням зворотного зв'язку; **практичні методи** – розв'язання аналітичних завдань і задач, розв'язання контрольних навчальних тестів, вирішення завдань за допомогою ПК, робота в невеликих групах; **нетрадиційні методи** – семінари-дискусії, рольові ігри, управлінські та навчальні ігри, соціально-психологічні, педагогічні й інші тренінги тощо.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль – залік:

1. Актуальність і практичне значення підготовки фахівців зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».
2. Рівні підготовки фахівців з вищою освітою зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».
3. Вимоги до фахівця першого рівня вищої освіти (бакалавр) зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».
4. Значення економічної діяльності для життя суспільства.
5. Сутність і місце фінансів в економічній діяльності.
6. Функції фінансів.
7. Сутність, значення, складові частини фінансової системи держави.
8. Принципи побудови фінансової системи.
9. Зміст і порядок створення підприємства.
10. Організаційно-правові форми підприємства.
11. Індивідуальне підприємництво як організаційно-правова форма підприємства.
12. Товариство з обмеженою відповідальністю як організаційно-правова форма підприємства.
13. Товариство з додатковою відповідальністю як організаційно-правова форма підприємства.
14. Повне товариство як організаційно-правова форма підприємства.
15. Акціонерне товариство як організаційно-правова форма підприємства.
16. Фінансова основа діяльності підприємства.
17. Складові частини господарської діяльності підприємства.
18. Основні показники господарської діяльності підприємства.
19. Етапи фінансового управління підприємством.
20. Фінансові ресурси підприємства.
21. Баланс підприємства.
22. Фінансові результати підприємства.
23. Фінансові розрахунки між підприємствами.
24. Сутність та структура бюджетної системи України.
25. Становлення бюджетних відносин.
26. Функції бюджету.
27. Бюджетне регулювання.
28. Бюджетний процес.
29. Сутність страхування.
30. Страхова діяльність.
31. Страхові послуги.
32. Принципи страхування.
33. Класифікація ризиків.

34. Умови страхування.
35. Договір страхування.
36. Зміст і основні елементи податкової системи.
37. Види податків.
38. Організація обліку платників податків.
39. Порядок взяття на облік платників податків.
40. Оперативний облік податків і зборів органами фіскальної служби.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання є: залік, тести, реферати, результати виконання завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі - здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перекласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100 – бальної системи помножується на коефіцієнт 10.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = ((\text{навчальних занять за семестр} + \text{самостійної роботи за семестр}) / 2) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (залік) оцінюється на національній шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимально кількість балів на підсумковому контролі (заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить – **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамену) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий - комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національ ною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі. відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком . потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками
80-84			
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі вади завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією- двома значними помилками
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково . але прогалини не несуть істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана , деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			

60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи несформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них; оцінена числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи несформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторною складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20		F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу неосвоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота паї матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

10. Рекомендована література

Основна:

1. Конституція України // Голос України. – 1996. – 13 липня
2. Про вищу освіту: закон України від 1 липня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. - № 37 – 38.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року №436-IV із змінами та доповненнями
6. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» від 15 травня 2003 року №755 – IV із змінами і доповненнями
7. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. // Офіційний вісник України.- 2003.-№ 41.- Ст. 21 - 67.
9. Бюджетний кодекс України. Ухвалений Верховною Радою України 22.03.2001р.
10. Закон України «Про страхування» від 7.03.1996р. №85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №18.
11. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №23.
12. Фінанси : навч. посіб. : Рекомендовано МОН України / В.І. Оспіщев, Л.І. Лачкова, О.П. Близнюк та ін.— К. : Знання, 2008.— 368 с.
13. Висоцька, І.Б. Фінанси : навч. посіб. / І.Б. Висоцька.— Львів : ЛьвДУВС, 2010.— 256 с.
14. Фінанси: вступ до фаху : Навч. посібник : Рекомендовано МОН України / Н.М. Внукова, В.І. Успенко, М.А. Хайруліна та ін.— Х. : БУРУН і К, 2015.—352 с.
15. Романенко, О.Р. Фінанси : Підручник : Рекомендовано МОН України / О.Р. Романенко.— К. : Центр навч. літ., 2014.— 312 с.
16. Бюджетний кодекс України : станом на 26 жовт. 2016 р. : відповідає офіц. тексту. — Харків : Право, 2016.— 207 с.
17. Пасічник, Ю.В. Бюджетна система України : навч. посіб. : Рекомендовано МОН України / Ю.В. Пасічник.— К. : Знання, 2008.— 672 с.
18. Рябинина, Л.Н. Деньги и кредит : учеб. пособие : рекомендовано МОН України / Л.Н. Рябинина.— Киев : Центр учебн. лит., 2008.— 601 с.
19. Базилевич, В.Д. Державні фінанси : Навч. посібник / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик.— К. : Атіка, 2014.— 368 с.
20. Міжнародні фінанси : Навч. посібник : Рекомендовано МОН України / За ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, В.В. Ковалевського.— К. : Центр учб. літ., 2017.— 640 с.
21. Місцеві фінанси : підручник / О.Б. Жихор, О.П. Кириленко, О.М. Тридід та ін.— Київ : УБС НБУ, 2015.— 579 с.
22. Греченко, В.В. Податкова система : навч. посіб.— Х. : ХНУВС, 2009.— 191 с.

23. Унивецька - Ходаківська, В.П Ринок фінансових послуг: теорія і практика : . : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.П Унивецька - Ходаківська, О.І. Костюкевич, О.А. Лятимбор.— К. : Центр учбової літератури, 2009.— 392 с.
24. Ткаченко, С.О. Фінанси підприємств : навч. посіб. : /home/fulltext / С.О. Ткаченко.— Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2008.— 312 с.

Додаткова:

25. Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств: Навч. посібник для самост. вивчення дисципліни – 2. вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2016. – 288 с.
26. Азаренкова Г.М., Борисенко І.І. Фінанси: практикум. – К.: Знання, 2008. – 279 с.
27. Андріанова І.І., Ісайко В.А. Фінанси підприємств. Практикум: навч.-метод. посібник / Національна академія держ. управління при Президентові України. Одеський регіональний ін-т держ. управління. – О.: ОРІДУ НАДУ, 2017. – 274 с.
28. Артус М.М. Фінанси: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Європейський ун-т. – К. : Видавництво Європейського ун-ту, 2015. – 197 с.
29. Бедь В.В., Когут Ю.М. Фінанси: Навч.-метод. посібник для самост. вивчення дисципліни / Міжрегіональна академія управління персоналом – К.: МАУП, 2014. – 168 с.
30. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси: Навч. посібник / Віктор Дмитрович Базилевич (заг.ред.). – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Атіка, 2014. – 368 с.
31. Вівчар О.Й., Побурко О.Я., Курило О.Б., Смірнова Т.О. Місцеві фінанси: навч. посіб. для студ. спец. «Фінанси» / Національний ун-т «Львівська політехніка». – Л.: НУ «Львівська політехніка», 2017. – 132 с.
32. Воловець Я.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Національний банк України; Львівський банківський ін-т. – К.: Алерта, 2015. – 200 с.
33. Зайчикова В.В. Місцеві фінанси України та європейських країн / Науково-дослідний фінансовий ін-т. – К.: НДФІ, 2017. – 299 с.
34. Карлін М.І. Фінансова система України: навч. посіб. – К.: Знання, 2017. – 324 с.
35. Карлін М.І. Фінанси зарубіжних країн: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. – К.: Кондор, 2014. – 384 с.
36. Кириленко О.П., Квасовський О.Р., Лучка А.В., Малиняк Б.С., Костецький В.В., Тулай О.І. Місцеві фінанси: підручник / Ольга Павлівна Кириленко (ред.). – К. : Знання, 2016. – 677 с.
37. Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Ковалевський В.В., Левицький М.А., Воронова О.В. Міжнародні фінанси: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Ю.Г.

- Козак (ред.). – Вид. 3-тє, перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 639 с.
38. Нестеренко А.С. Місцеві фінанси в Україні: Навч.-метод. посіб. / Одеська національна юридична академія. – О.: Юридична література, 2016. – 106 с.
 39. Оспіщев В.І., Близнюк О.П., Кривошей В.В. Міжнародні фінанси: Навч. посібник. – К.: Знання, 2016. – 335 с.
 40. Опарін В.М., Малько В.І. Бюджетна система: Навч. метод. посіб. – К.: КНЕУ, 2010. – 204 с.
 41. Опарін В.М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти). – К.: КНЕУ, 2015. – 240 с.
 42. Оспіщев В.І., Близнюк О.П., Лачкова Л.І., Ставерська Т.О., Фадєєва Г.М. Фінанси: курс для фінансистів: навч. посібник. – К.: Знання, 2008. – 567 с.
 43. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2014. – 312 с.
 44. Фінанси: Навч. посіб. / О.П. Близнюк, Л.І. Лачкова, В.І. Оспіщев та ін.; За ред. В.І. Оспіщева. – К.: Знання, 2016. – 415 с.
 45. Шемет Т.С. Міжнародні фінанси: Підручник / За заг. ред. А.А. Мазаракі. – К., 2010. – 336 с.
 46. Авер'янова Є., Верхогляд В., Діброва Н., Єрохін К., Пархоменко В. Фінансова звітність: Консультації. Роз'яснення спеціалістів міністерств та відомств. Нормативна база: Практичне керівництво. – Д. : Баланс-Клуб, 2015. – 221 с.
 47. Базилевич В. Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2012.
 48. Бізнес Словник: Економіка. Фінанси. Банки. Інвестиції. Кредити: Англо-український: Понад 12 500 термінів / Світлана Яківна Єрмоленко (уклад.), Віктор Іванович Єрмоленко (уклад.). – К. : Школа, 2012. – 720с.
 49. Близнюк О.С., Губерська Н.Л., Музика О.А., Усенко Р.А. Місцеві фінанси в Україні: правове регулювання: навч. посібник / Академія муніципального управління; НДІ фінансового права. – К. : Дакор; КНТ, 2017. – 311с.
 50. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посібник / Державний вищий навч. заклад «Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2017. – 328с.
 51. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави. – К., 2011. – 309 с.
 52. Пинзеник В.М., Чугунов І.Я., Колосова В.П., Капленко О.І., Полунєєв Ю.В., П'ятаченко Г.О. Україна і Європейський банк реконструкції та розвитку / Міністерство фінансів України; Науково-дослідний фінансовий ін-т / Ігор Якович Чугунов (відп.ред.). – К.: НДФІ, 2008. – 174 с.
 53. Стеців Л.П., Копилук О.І. Фінанси: навч. посіб. – К. : Знання, 2017. – 235 с.

54. Сунцова О.О. Місцеві фінанси: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Національний ун-т «Києво-Могилянська академія». – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 560 с.
55. Суторміна В.М. Фінанси зарубіжних корпорацій: Підручник / Київський національний економічний ун-т. – К. : КНЕУ, 2044. – 566 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Сайт Верховної Ради України - www.rada.gov.ua
2. Сайт Кабінету Міністрів України - www.kmu.gov.ua.
3. Сайт Міністерства економіки України - www.me.gov.ua.
4. Сайт Національного банку України - www.bank.gov.ua
5. Сайт Міністерства фінансів України – www.minfin.gov.ua
6. Сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського - www.nbuv.gov.ua.
7. Сайт наукової бібліотеки НаУКМА - www.librari.ukma.kiev.ua.
8. www.zakon.rada.gov.ua
9. www.universalinternetlibrary.ru
10. www.readbookz.com
11. www.elibrary.ru
12. Сайт газети „Все про бухгалтерський облік” – www.vobu.com.ua
13. Газета "Галицкие Контракты" www.gc.kiev.ua
14. Всеукраїнський тижневик «Баланс» www.balance.dp.ua
15. Газета "Бизнес" www.business.kiev.ua
16. Журнал "Бухгалтер" www.buhgalter.kharkov.com
17. Газета «Бухгалтерія» www.buhgalteria.com.ua
18. Журнал "Компаньон" www.companion.com.ua
19. ЛігаБізнесінформ www.liga.net
20. Газета «Урядовий кур'єр» www.ukcc.com.ua
21. Український діловий журнал «Експерт» www.expert.ua
22. Газета Закон&Бізнес www.zib.com.ua
23. Український діловий тижневик «Контракты» www.kontrakty.com.ua
24. Офіційний вісник України www.gdo.kiev.ua
25. Вісник податкової служби України www.visnuk.com.ua
26. Бібліотека бухгалтерського обліку pro-u4ot.info
27. Інформаційно-аналітичний портал «Бізнес в Україні» www.dinai.com